DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v2.58
CZU: 330.567.2:311.141(478)

THE FAMILY BUDGET AND ITS RATIONAL USE

BUGETUL FAMILIEI ȘI UTILIZAREA RAȚIONALĂ A ACESTUIA

PÎSLARU Anastasia, studentă, specialitatea: CON
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autor: anastasiapislaru1@gmail.com

Abstract: *This comprehensive paper analyzes the complex structure and strategic management of the family budget within the Republic of Moldova, utilizing primary statistical data from the year 2024 as its analytical foundation. The research objective is to identify the prevailing sources of household income and the dominant directions of consumer expenditure to establish viable methods for microeconomic financial optimization. The research methodology integrates a multi-dimensional approach, combining a rigorous quantitative analysis of official reports provided by the National Bureau of Statistics with the practical application of recognized financial modeling tools and behavioral techniques. Specifically, the study evaluates the 50/30/20 budgeting rule, the zero-based budgeting principle, and the envelope method as primary instruments for cash flow control. Furthermore, it incorporates the financial calendar for liquidity synchronization and the 24-hour rule to mitigate the impact of impulsive consumption on household reserves. The empirical results reveal a critical dependence on active income sources, while essential needs absorb approximately 57% of total disposable income, significantly exceeding theoretical thresholds. This structural imbalance emphasizes the urgent necessity for enhanced financial literacy and the implementation of rigorous household planning to mitigate the risks of over-indebtedness. The study concludes that rationalizing the family budget through an integrated framework of classical rules and behavioral strategies is essential for improving resilience in a volatile market environment. These findings provide a strategic guide for households aiming to transition from a subsistence-based financial model to one focused on sustainable economic growth.*
Key words: *family budget, financial planning, 50/30/20 rule, envelope method, 24-hour rule, optimization*
JEL CLASSIFICATION: D11, D14, D31.

INTRODUCERE

Gestionarea eficientă a resurselor financiare la nivelul familiei reprezintă un pilon central al microeconomiei aplicate, fiind o temă de maximă actualitate în contextul inflației și al fluctuațiilor economice din Republica Moldova. Stabilitatea unei gospodării nu depinde doar de cuantumul veniturilor, ci mai ales de modul în care acestea sunt planificate și prioritizate. Într-o societate marcată de incertitudine, o bună organizare a bugetului familial ajută la evitarea supraîndatorării, permite realizarea economiilor și asigură un grad sporit de reziliență în fața șocurilor externe.

Scopul acestui studiu este de a analiza mecanismele prin care familiile din Moldova pot elabora și utiliza rațional un buget. Obiectivele includ: definirea structurii bugetului, analiza distribuției veniturilor și cheltuielilor în baza datelor Biroului Național de Statistică (BNS) pentru anul 2024 și identificarea metodelor de optimizare precum regula 50/30/20, completată de instrumente practice de control al fluxurilor de numerar: metoda plicurilor, metoda calendarului și regula de 24 de ore.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Conform literaturii de specialitate, bugetul familiei este un instrument de previziune care corelează veniturile (active și pasive) cu cheltuielile (fixe și variabile). În Republica Moldova, comportamentul financiar al populației este marcat de o pondere ridicată a cheltuielilor pentru nevoi de bază. Analiza se bazează pe datele BNS care indică un venit disponibil mediu de 5283,8 lei lunar per persoană. Această cifră ascunde însă disparități mari între mediul urban (6716,7 lei) și cel rural (4179,9 lei), aspect ce subliniază importanța adaptării strategiilor de planificare la contextul local.

Metodologia aplicată în prezenta lucrare este mixtă. S-a utilizat metoda analizei cantitative pentru prelucrarea datelor statistice oficiale din anul 2024, convertind indicatorii procentuali în valori nominale (lei). De asemenea, s-a apelat la metoda modelării financiare prin aplicarea regulii 50/30/20 pe un profil de consum mediu, pentru a evalua gradul de raționalitate al cheltuielilor curente.

Analiza bugetului familial în Republica Moldova pentru anul 2024 relevă o serie de particularități structurale ce influențează direct capacitatea de economisire a gospodăriilor. Punctul de plecare în această evaluare îl reprezintă venitul disponibil mediu de 5283,8 lei lunar per persoană, o valoare care, deși în creștere nominală față de perioadele anterioare, rămâne sub presiunea constantă a indicelui prețurilor de consum.

O primă constatare majoră rezidă în discrepanța dintre mediul urban și cel rural. În timp ce populația din orașe beneficiază de un venit mediu de 6716,7 lei, în sate acesta coboară la pragul de 4179,9 lei. Această diferență de peste 2500 de lei obligă familiile din mediul rural la o utilizare mult mai restrictivă a bugetului, unde ponderea consumului de produse proprii (din gospodăria auxiliară) devine o strategie de supraviețuire, compensând lipsa veniturilor salariale sau mărimea scazută a acestora în bugetele gospodăriilor lor casnice.

Structura veniturilor, detaliată în Tabelul 1, confirmă faptul că stabilitatea financiară a gospodăriilor lor casnice este strâns legată de piața muncii, salariile generând 2948,36 lei sau circa 56% din totalul venitului disponbil lunar. Totuși, dependența de prestațiile sociale (1104,31 lei sau circa 21%) și de transferurile de peste hotare (538,95 lei sau 10,2%) indică un grad ridicat de vulnerabilitate la șocurile macroeconomice externe care au impact semnificativ asupra economiei Republicii Moldova.

Tabelul 1. Structura veniturilor disponibile per persoană (medie lunară, 2024)

Sursa de venit	Total		Urban		Rural	
	Ponderea, %	Valoarea, lei	Ponderea, %	Valoarea, lei	Ponderea, %	Valoarea, lei
Venituri disponibile totale (medii lunare pe o persoană), lei	100	5283,8	100	6716,7	100	4179,9
Activitatea salarială	55,8	2948,36	65,0	4365,85	44,4	1855,88
Activitatea individuală agricolă	5,2	274,76	0,4	26,87	11,1	463,97
Activitatea individuală non-agricolă	4,9	258,91	5,1	342,55	4,7	196,46
Prestații sociale	20,9	1104,31	17,4	1168,71	25,2	1053,33
Alte venituri	13,2	697,46	12,1	812,72	14,6	610,26
din care transferuri din afara țării	10,2	538,95	8,1	544,05	12,8	535,02

Sursa: adaptat de autor în baza (BNS, 2024)

În ceea ce privește utilizarea resurselor, cheltuielile medii de consum de 4407,0 lei reflectă un model de consum tipic economiilor în curs de dezvoltare, unde prioritățile sunt dictate de necesitățile biologice.

Figura 1 ilustrează această distribuție, unde produsele alimentare ocupă 40% din bugetul gospodăriei casnice (1757,1 lei).

Pentru o evaluare riguroasă a raționalității utilizării bugetului familial, am aplicat modelul de planificare financiară 50/30/20 asupra veniturilor disponibile medii identificate în anul 2024 (5283,8 lei). Acest model teoretic propune distribuirea veniturilor astfel: 50% pentru nevoi esențiale, 30% pentru dorințe și 20% pentru economii sau fonduri de urgență.

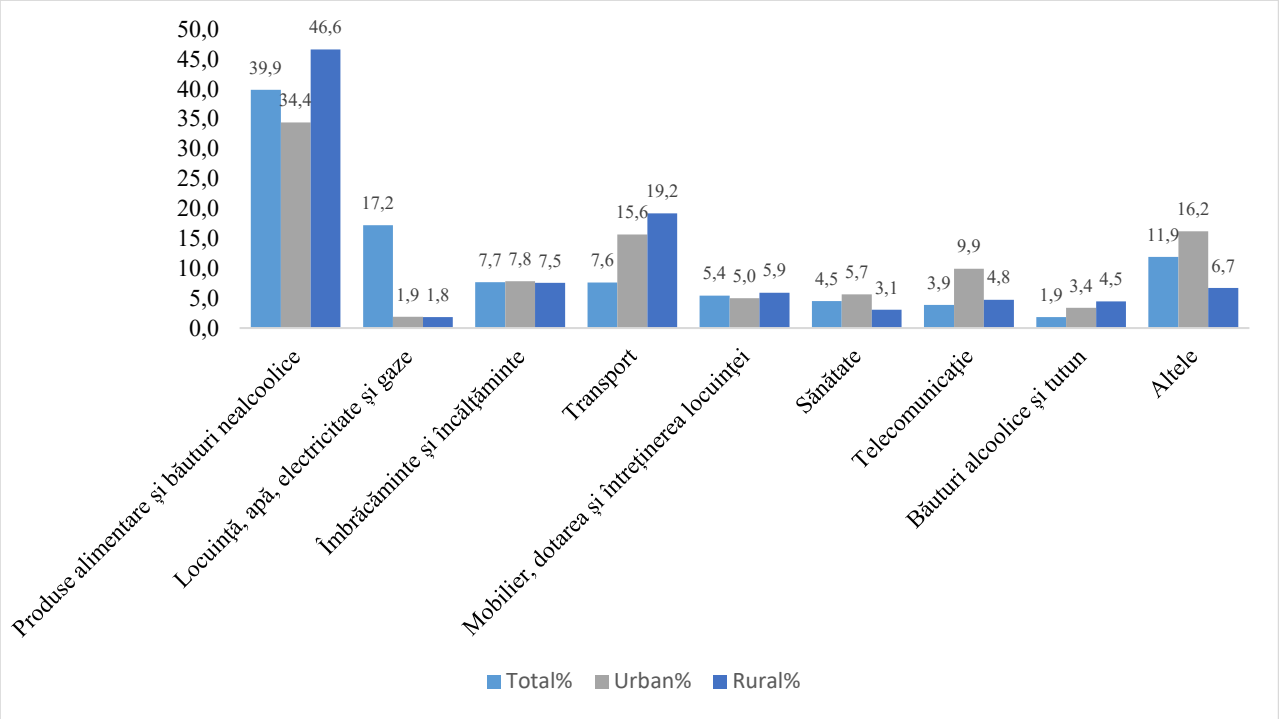


Figura 1. Structura cheltuielilor de consum ale populației după mediul de reședință, în 2024
Sursa: adaptat de autor în baza (BNS, 2024)

1. Nevoile esențiale – prag teoretic de 2641,9 lei (50%)

Analizând structura reală a cheltuielilor prezentată în datele statistice, observăm că nevoile de bază ale populației depășesc semnificativ pragul teoretic recomandat:

- alimente și băuturi nealcoolice - 1757,1 lei (39,9% din total cheltuieli).
- locuință, apă, electricitate și gaze - 759,4 lei (17,2%).
- sănătate și transpor, cumulând aproximativ 534,5 lei.
- Total aproximativ 3051 lei, ceea ce reprezintă peste 57% din venitul disponibil total. Această depășire de 7 puncte procentuale indică o presiune financiară ridicată asupra gospodăriilor, reducând semnificativ utilizarea veniturilor pentru satisfacerea altor nevoi, pentru celelalte categorii de cheltuieli ale gospodăriilor casnice.

2. Dorințe și nevoi secundare – prag teoretic de 1585,1 lei (30%)

În contextul economiei naționale, această categorie este adesea sacrificată pentru a acoperi nevoile de subzistență. Datele din 2024 arată că cheltuielile pentru:

- îmbrăcăminte și încălțăminte - 339,3 lei.
- recreere, diverse produse și servicii - 524,6 lei.
- Total aproximativ 863,9 lei (cca. 16%). Această discrepanță majoră față de pragul de 30% demonstrează că populația din Republica Moldova adoptă un model de consum restrictiv, prioritizând supraviețuirea în detrimentul calității vieții sau al dezvoltării personale.

3. Economii și Investiții – prag teoretic 1056,8 lei (20%)

Din punct de vedere microeconomic, aceasta este cea mai critică zonă. Teoretic, diferența dintre venitul disponibil (5283,8 lei) și cheltuielile medii de consum (4407,0 lei) lasă un excedent brut de 876,8 lei.

Totuși, acest surplus (aprox. 16,5%) nu reprezintă în totalitate economii, fiind adesea utilizat pentru rambursarea unor credite sau alte obligații financiare care nu sunt incluse în consumul curent.

Păstrarea unui nivel de economisire sub pragul de 20% expune familiile la riscuri majore în cazul unor șocuri economice, confirmând necesitatea strategiilor de optimizare propuse în prezenta lucrare.

Deoarece datele statistice pentru anul 2024 indică o presiune financiară majoră asupra gospodăriilor, simpla cunoaștere și aplicare a regulii 50/30/20 nu este suficientă fără instrumente de control riguros. În acest sens, am analizat eficiența a trei metode complementare:

1) **Metoda Plicurilor (Cash Stuffing):** Această metodă este ideală pentru controlul categoriilor de cheltuieli variabile (alimente, recreere, igienă). Odată ce venitul de 5283,8 lei este încasat, sumele alocate fiecărei categorii sunt retrase în numerar și plasate în plicuri separate. Utilizarea exclusivă a banilor din plicul respectiv previne depășirea limitelor bugetate și oferă o barieră psihologică în fața cheltuielilor excesive.

2) **Metoda Calendarului:** Presupune eșalonarea plăților fixe (utilități, rate, abonamente) pe parcursul lunii. Având în vedere că în Moldova utilitățile reprezintă 17,2% din buget, vizualizarea datelor de scadență într-un calendar financiar ajută la evitarea penalităților și la sincronizarea ieșirilor de bani cu momentele de încasare a salariului, prevenind perioadele de deficit de lichiditate la mijlocul lunii.

3) **Regula de 24 de ore (Combaterea deciziilor impulsive):** Microeconomia modernă pune accent pe economia comportamentală. Pentru a proteja pragul de economisire (care în prezent este de doar 16,5%), aplicarea regulii de 24 de ore este esențială. Aceasta presupune amânarea oricărei achiziții neesențiale (din categoria „Dorințe”) cu o zi. Acest interval permite stingerea impulsului emoțional de cumpărare și evaluarea rațională a necesității obiectului respectiv, protejând astfel bugetul de „scurgerile” financiare accidentale.

CONCLUZII & RECOMANDĂRI

Analiza bugetului familial în Republica Moldova pentru anul 2024 relevă un echilibru financiar precar, în care veniturile medii de 5283,8 lei sunt absorbite în proporție de aproape 60% de cheltuielile esențiale. Această structură limitează drastic capacitatea de economisire, dispunând de un excedent teoretic de doar 876,8 lei. Pentru optimizarea resurselor, se recomandă o abordare integrată: aplicarea regulii 50/30/20 pentru structură, utilizarea metodei plicurilor pentru disciplina zilnică, calendarul financiar pentru predictibilitate și regula de 24 de ore pentru eliminarea achizițiilor impulsive. Toate aceste măsuri sunt fundamentale pentru transformarea unui model de subzistență într-o strategie de stabilitate și reziliență economică pe termen lung, oferind gospodăriilor un control real asupra propriului viitor financiar.

REFERINȚE:

1. Banca Națională a Moldovei. (15 octombrie 2024). *Cum ne gestionăm rațional bugetul personal.* https://www.bnm.md/ro/content/cum-ne-gestionam-rational-bugetul-personal.
2. E-KRUK. (12 noiembrie 2025). *Bugetul de venituri și cheltuieli.* https://e-kruk.ro/blog/2025/11/12/ghid-buget-venituri-cheltuieli/.
3. Raiffeisen Bank. (7 aprilie 2026). *Cum să gestionezi bugetul familiei.* https://www.raiffeisen.ro/ro/persoane-fizice/despre-bani-1-la-1/cum-sa-gestionezi-bugetul-familiei.html.
4. STATISTICA MOLDOVEI. (31 martie 2025). *Veniturile și cheltuielile populației în anul 2024*[1]. https://statistica.gov.md/ro/veniturile-si-cheltuielile-populatiei-in-anul-2024-9442_61726.html.

Coordonator științific: LIVIȚCHI Oxana, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: + 373 79635690
e-mail: livitchi.oxana@ase.md